

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

11. januar 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2008/48/EF –
forbrugerkreditaftaler – artikel 8 – kreditgiverens forpligtelse til at vurdere forbrugerens
kreditværdighed – afhjælpning af en tilsidesættelse som følge af den fuldstændige opfyldelse af
kreditaftalen – artikel 23 – effektive, rimelige og afskrækkende sanktioner –
kreditaftalens ugyldighed og fortabelse af kreditgiverens ret til de aftalte renter – ingen skadelige
virkninger for forbrugeren – ansvarliggørelse af kreditgiverne og forebyggelse af uansvarlig
praksis i forbindelse med ydelse af forbrugerkreditter«

I sag C-755/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af
Okresní soud Praha-západ (kredsdomstolen i Prag Vest, Den Tjekkiske Republik) ved afgørelse af
1. august 2022, indgået til Domstolen den 13. december 2022, i sagen

Nárokuj s.r.o.

mod

EC Financial Services, a.s.,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, K. Jürimäe, og dommerne N. Piçarra, M. Safjan (refererende
dommer), N. Jääskinen og M. Gavalec,

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Nárokuj s.r.o. ved advokát R. Pukl,
- EC Financial Services a.s., ved advokát F. Petráš,

* Processprog: tjekkisk.

- den tjekkiske regering ved M. Smolek, S. Šindelková og J. Vlácil, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved P. Ondrůšek og I. Rubene, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Nárokuj s.r.o. og EC Financial Services, a.s., vedrørende tilbagebetaling af beløb, der er knyttet til et lån, som sidstnævnte har ydet en forbruger.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af 7., 9. og 26. betragtning til direktiv 2008/48:
 - »(7) For at få et velfungerende indre marked for forbrugerkredit bragt i stand må der indføres en harmoniseret fællesskabsramme på en række centrale områder. [...]
 - [...]
 - (9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. [...]
 - [...]
 - (26) Medlemsstaterne bør træffe de fornødne foranstaltninger med henblik på at fremme en ansvarlig praksis i alle faser af kreditforholdet under hensyntagen til de specifikke træk, der kendetegner deres kreditmarked. Der kan f.eks. være tale om foranstaltninger vedrørende forbrugeroplysning og -uddannelse, herunder advarsler om de risici, der er forbundet med betalingsmisligholdelse og overdreven gældsættelse. På et ekspanderende kreditmarked er det navnlig vigtigt, at kreditgivere ikke giver sig af med uansvarlig kreditgivning eller giver kredit uden forudgående vurdering af kreditværdighed, og medlemsstaterne bør udføre den nødvendige overvågning for at undgå sådan adfærd og fastsætte foranstaltninger med henblik på over for kreditgivere at have sanktioner, der gælder, hvis det sker. [...] [K]reditgivere [bør] bære ansvaret for at kontrollere den enkelte forbrugers kreditværdighed. De bør med henblik herpå kunne anvende ikke blot oplysninger, som forbrugeren har givet i forbindelse med forberedelsen af den pågældende kreditaftale, men også oplysninger, der er givet under et længerevarende forretningsforhold.

Medlemsstaternes myndigheder vil også kunne udstede instrukser og passende retningslinjer for kreditgiverne. Forbrugerne bør også udvise forsigtighed og overholde deres kontraktlige forpligtelser.«

- 4 Dette direktivs artikel 8 med overskriften »Forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed« foreskriver:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiveren, inden kreditaftalen indgås, vurderer forbrugerens kreditværdighed på grundlag af fyldestgørende oplysninger, der, hvor det er relevant, indhentes hos forbrugerens og, hvor det er nødvendigt, ved søgning i den relevante database. Medlemsstater, hvis lovgivning kræver, at kreditgiveren vurderer forbrugerens kreditværdighed på grundlag af en søgning i den relevante database, kan opretholde denne forpligtelse.

2. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiveren, hvis parterne bliver enige om at ændre det samlede kreditbeløb efter kreditaftalens indgåelse, ajourfører de finansielle oplysninger, som han råder over om forbrugerens, og vurderer forbrugerens kreditværdighed før enhver væsentlig forhøjelse af det samlede kreditbeløb.«

- 5 Direktivets artikel 23 med overskriften »Sanktioner« er affattet således:

»Medlemsstaterne fastsætter regler for sanktioner for overtrædelser af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de iværksættes. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.«

Tjekskik ret

- 6 § 86 i zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (lov nr. 257/2016 om forbrugerkredit), som ændret ved zákon č. 96/2022 Sb. (lov nr. 96/2022) (herefter »lov nr. 257/2016 om forbrugerkredit«) bestemmer:

»(1) Inden en forbruger indgår en kreditaftale, eller der sker en ændring i forpligtelserne i aftalen, der medfører en betydelig forøgelse af forbruger kredittens samlede beløb, skal kreditgiveren vurdere forbrugerens kreditværdighed på grundlag af væsentlige, pålidelige, tilstrækkelige og forholdsmæssige oplysninger modtaget fra forbrugerens og, hvis nødvendigt, fra en database, der gør det muligt at vurdere forbrugerens kreditværdighed, eller fra andre kilder. Kreditgiveren yder kun forbruger kreditten, hvis resultatet af kreditværdighedsvurderingen viser, at der ikke er rimelig tvivl om forbrugerens evne til at tilbagebetale forbruger kreditten.

(2) Når kreditgiveren vurderer forbrugerens kreditværdighed, skal denne især vurdere forbrugerens evne til at foretage de aftalte regelmæssige tilbagebetalinger af forbruger kreditten på grundlag af en sammenligning af forbrugerens indtægter og udgifter og midler til at betale eksisterende gæld. Endvidere skal kreditgiveren tage værdien af fast ejendom i betragtning, såfremt forbruger kreditaftalens virkning er, at forbruger kreditten skal tilbagebetales helt eller delvist med provenuet fra salget af forbrugerens faste ejendom snarere end ved regelmæssige tilbagebetalinger, eller såfremt det er åbenbart fra forbrugerens økonomiske situation, at den pågældende vil være i stand til at tilbagebetale forbruger kreditten, uanset vedkommendes indtægt.«

7 Lovens § 87, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Såfremt en kreditgiver yder en forbruger forbrugerkredit i strid med § 86, stk. 1, andet punktum, er aftalen ugyldig. En domstol vil af egen drift tage hensyn til ugyldigheden. Forbrugeren har pligt til at tilbagebetale hovedstolen af den udbetalte forbrugerkredit på et tidspunkt, der er passende i forhold til forbrugerens økonomiske evne.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 8 En forbruger optog en forbrugerkredit på 50 000 tjekkiske kroner (CZK) (ca. 2 000 EUR) hos selskabet JET Money s.r.o., i hvis rettigheder EC Financial Services er indtrådt. Inden indgåelsen af denne aftale gav forbrugeren en række oplysninger om sin personlige og økonomiske situation. Efterfølgende tilbagebetalte han lånet ved at betale et samlet beløb på 85 000 CZK (ca. 3 500 EUR), som omfattede omkostningerne i forbindelse med lånet. Han gjorde ikke noget klagepunkt gældende mod den nævnte aftale i kredittens tilbagebetalingsperiode.
- 9 Sagsøgeren i hovedsagen, Nárokuj, er et erhvervsdrivende selskab, til hvilket forbrugeren har overdraget de fordringer, som han kunne have gjort gældende over for kreditgiveren i henhold til forbrugerkreditaftalen. Ved Okresní soud Praha-západ (kredsdomstolen i Prag Vest, Den Tjekkiske Republik) har dette selskab gjort gældende, at denne aftale er ugyldig, fordi kreditgiveren tilsidesatte sin forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed. I forbindelse med sit søgsmål, der er støttet på en uberettiget berigelse, har selskabet nedlagt påstand om betaling af et beløb på 35 000 CZK, der består af forskellen mellem hovedstolen i den nævnte kredit og det beløb, som forbrugeren tilbagebetalte, med tillæg af lovbestemte morarenter.
- 10 Sagsøgte i hovedsagen, EC Financial Services, er af den opfattelse, at forbrugerens kreditværdighed blev tilstrækkeligt vurderet, og at reglerne om forbrugerbeskyttelse under alle omstændigheder ikke finder anvendelse, eftersom den i hovedsagen omhandlede fordring ikke længere indehaves af en forbruger, men af et erhvervsdrivende selskab.
- 11 Henset til disse argumenter ønsker den forelæggende ret oplyst, om en kreditgiver, henset til direktiv 2008/48, kan pålægges sanktioner i tilfælde af, at tilsidesættelsen af forpligtelsen til at vurdere en forbrugers kreditværdighed inden indgåelsen af en kreditaftale ikke har haft skadelige følger for forbrugeren. I denne henseende har den forelæggende ret anført, at selv om visse nationale retter har besvaret dette spørgsmål bekræftende, selv i det tilfælde, hvor den pågældende kredit er blevet tilbagebetalt fuldt ud og uden indsigelse fra forbrugerens side, synes en modsat fortolkning, der er baseret på en afvejning af de to aftaleparteres interesser, og som tager hensyn til den omstændighed, at forbrugeren ligeledes er ansvarlig for sin adfærd, tænkelig.
- 12 Den forelæggende ret har desuden anført, at artikel 8 i direktiv 2008/48 har til formål at undgå, at forbrugeren støder på økonomiske vanskeligheder ved tilbagebetalingen af kreditten, således at det kan antages, at kreditgiverens forpligtelse til at undersøge forbrugerens kreditværdighed ikke udgør hovedformålet med dette direktiv, men et middel, der gør det muligt at nå dette mål.
- 13 Den forelæggende ret er i øvrigt af den opfattelse, at en forbrugers kreditværdighed ikke kan vurderes isoleret alene på grundlag af de oplysninger, som kreditgiveren anmoder denne om, men at den ligeledes skal vurderes i forhold til den måde, hvorpå kontraktforholdet er forløbet i forhold til det formål om forbrugerbeskyttelse, der forfølges med direktiv 2008/48.

- 14 Endelig skal der navnlig tages hensyn til retssikkerhedsprincippet og princippet om god tro, for så vidt som en kreditgiver, der har ydet en kredit til en forbruger, som denne efterfølgende har tilbagebetalt, skal kunne have tillid til, at forbrugeren ved sine betalinger har betalt sin kontraktmæssige gæld. Når forbrugeren ikke har lidt nogen skadelig følge, er det ikke nødvendigt at anvende en sanktion alene ud fra et formål om forebyggelse.
- 15 På denne baggrund har Okresní soud v Ostravě (kredsdomstolen i Prag Vest) besluttet at udsætte sagen og forelægge følgende præjudicielle spørgsmål for Domstolen:

»Har [direktiv 2008/48] til formål at pålægge kreditgiveren en sanktion for ikke at have foretaget en fuldstændig vurdering af forbrugers kreditværdighed, herunder når forbrugeren har tilbagebetalt kreditten fuldt ud og ikke har anfægtet aftalen i løbet af tilbagebetalingsperioden?«

Det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 16 Europa-Kommissionen er af den opfattelse, at det præjudicielle spørgsmål er hypotetisk, idet den forudsætning, som det er baseret på, nemlig at vurderingen af den pågældende forbrugers kreditværdighed ikke er blevet foretaget i overensstemmelse med artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48 eller de nationale bestemmelser, der gennemfører denne bestemmelse, er fejlagtig. Forelæggelsesafgørelsen indeholder nemlig ingen oplysninger, der tyder på, at denne vurdering faktisk har været utilstrækkelig.
- 17 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at det inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 267 TEUF er indført mellem Domstolen og de nationale retter, udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, både om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, og relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 14.7.2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis, og af 31.1.2023, Puig Gordi m.fl., C-158/21, EU:C:2023:57, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 18 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål forelagt af en national ret, hvis det bl.a. klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, eller såfremt problemet er af hypotetisk karakter (jf. i denne retning dom af 14.7.2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis, og af 31.1.2023, Puig Gordi m.fl., C-158/21, EU:C:2023:57, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).
- 19 Dette er imidlertid ikke tilfældet i den foreliggende sag.

- 20 Det fremgår nemlig af forelæggelsesafgørelsen, at den forelæggende rets spørgsmål hviler på den antagelse, som Nárokuj har fremført, og som EC Financial Services har bestridt, at sidstnævnte har tilsidesat sin forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed i henhold til § 86 i lov nr. 257/2016 om forbrugerkredit, bl.a. med den begrundelse, at EC Financial Services ikke foretog en pålidelig kontrol af den pågældende forbrugers faktiske udgifter.
- 21 I denne henseende bemærkes, at direktiv 2008/48 ikke angiver en udtømmende opregning af de oplysninger, som kreditgiveren skal bruge for at vurdere forbrugerens kreditværdighed (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 36).
- 22 Spørgsmålet om, hvorvidt kreditgiveren under omstændighederne i hovedsagen har opfyldt sin forpligtelse i henhold til artikel 8 i direktiv 2008/48, henhører følgelig i det væsentlige under en vurdering af de krav, der i denne henseende er fastsat i national ret.
- 23 Det tilkommer imidlertid ikke Domstolen inden for rammerne af proceduren i henhold til artikel 267 TEUF at tage stilling til fortolkningen af national ret eller at afgøre, om den nationale rets fortolkning af disse bestemmelser er korrekt, idet det inden for rammerne af denne procedure, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, alene er den nationale ret, der har kompetence til at vurdere de faktiske omstændigheder og den nationale lovgivning (jf. i denne retning dom af 16.3.2023, Caixabank (Gebyr for oprettelse af lån), C-565/21, EU:C:2023:212, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis, og af 4.5.2023, Bundesrepublik Deutschland (Domstolens elektroniske postkasse), C-60/22, EU:C:2023:373, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).
- 24 Under disse omstændigheder fremgår det ikke klart, at den ønskede fortolkning af direktiv 2008/48 savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, eller at det rejste problem er af hypotetisk karakter som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 18.
- 25 Det følger heraf, at det præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, idet det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, om kreditgiveren i hovedsagen faktisk har tilsidesat sin forpligtelse i henhold til artikel 8 i direktiv 2008/48.

Realiteten

- 26 Med det præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 8 og 23 i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at kreditgiveren, når denne har tilsidesat sin forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, i overensstemmelse med national ret sanktioneres med forbrugerkreditaftalens ugyldighed og fortabelse af retten til de aftalte renter, selv om denne aftale er blevet fuldstændig opfyldt af parterne, og forbrugerens ikke har lidt skade som følge af denne tilsidesættelse.
- 27 Det skal indledningsvis bemærkes, at den omstændighed, at tvisterne i hovedsagen udelukkende består mellem erhvervsdrivende, ikke er til hinder for anvendelsen af direktiv 2008/48 inden for rammerne af denne tvist. Domstolen har således allerede fastslået, at anvendelsesområdet for dette direktiv afhænger af parternes identitet i forhold til kreditten og ikke i forhold til den pågældende tvist (dom af 11.9.2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, præmis 20).

- 28 Det fremgår imidlertid af forelæggelsesafgørelsen, at den fordring, der er genstand for tvisten i hovedsagen, er baseret på en tilbagebetalingsforpligtelse som følge af ophævelsen af den forbrugerkreditaftale, der var indgået mellem en forbruger og JET Money, i hvis rettigheder EC Financial Services er indtrådt, og at denne fordring af forbrugeren er blevet overdraget til Nárokuj efter tilbagebetalingen af kreditten.
- 29 Når dette er præciseret, skal det bemærkes, at den forelæggende rets spørgsmål kan forstås således, at det vedrører såvel den eventuelle afhjælpning af en angivelig tilsidesættelse af artikel 8 i direktiv 2008/48 som følge af den fuldstændige opfyldelse af kreditaftalen som foreneligheden med dette direktivs artikel 23 af de foranstaltninger, der er fastsat i tjekkisk ret med henblik på at sanktionere en sådan tilsidesættelse. Med henblik på en hensigtsmæssig besvarelse af det præjudicielle spørgsmål skal disse to aspekter behandles hver for sig.
- 30 Hvad for det første angår en eventuel afhjælpning af en tilsidesættelse af artikel 8 i direktiv 2008/48 som følge af den fuldstændige opfyldelse af kreditaftalen bemærkes, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og navnlig til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (jf. i denne retning dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 Det fremgår af ordlyden af artikel 8, stk. 1, i direktiv 2008/48, at kreditgiveren er forpligtet til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, inden kreditaftalen indgås. Domstolen har allerede fremhævet den prækontraktuelle karakter af denne forpligtelse (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 45).
- 32 Denne omstændighed alene gør det imidlertid ikke muligt i givet fald at fastslå, under hvilke betingelser den fuldstændige opfyldelse af kreditaftalen kan afhjælpe, at der foreligger en tilsidesættelse af kreditgiverens forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, således at direktiv 2008/48 hverken angiver på hvilken måde kreditgiver skal opfylde denne forpligtelse (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 36), eller hvilke pligter der påhviler kreditgiveren alt efter, hvad resultaterne af vurderingen er (jf. i denne retning dom af 6.6.2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, præmis 42 og 43).
- 33 Hvad angår undersøgelsen af de formål, der forfølges med direktiv 2008/48, fremgår det af fast retspraksis, at forpligtelsen til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, der er fastsat i direktivets artikel 8, for så vidt som den tilsigter at beskytte forbrugerne mod risikoen for overdreven gældsætning og insolvens, bidrager til gennemførelsen af formålet med nævnte direktiv, der, som det fremgår af syvende og niende betragtning hertil, på området for forbrugerkreditaftaler består i en fuldstændig og bindende harmonisering på visse nøgleområder, der betragtes som nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Den Europæiske Union nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser, og for at lette indførelsen af et velfungerende indre marked for forbrugerkredit (dom af 27.3.2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 42, og af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 21).
- 34 Derudover har Domstolen gentagne gange med hensyn til 26. betragtning til direktiv 2008/48 fastslået, at denne forpligtelse ligeledes har til formål at ansvarliggøre kreditgiveren og undgå udbetaling af kreditter til forbrugere, der ikke er kreditværdige (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, præmis 35, af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 20, og af 10.6.2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, præmis 28).

- 35 Det følger for det første heraf, at kreditgiverens forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed har til formål at forebygge den blotte risiko for overdreven gældsætning eller insolvens, der følger af en utilstrækkelig kontrol af forbrugerens evne og tilbøjelighed til at tilbagebetale kreditten. Sådanne finansielle konsekvenser af indgåelsen af en kreditaftale for forbrugerens situation kan imidlertid ligeledes opstå efter tilbagebetalingen af kreditten.
- 36 For det andet bidrager ansvarliggørelsen af kreditgiverne og forebyggelsen af uansvarlig praksis i forbindelse med ydelse af kredit til forbrugere på afgørende vis til et velfungerende marked for forbrugerkredit. Idet disse formål er uafhængige af en bestemt forbrugers situation eller adfærd, opnås de ikke alene som følge af den fuldstændige opfyldelse af den kreditaftale, som forbrugeren har indgået. Enhver anden fortolkning ville tilskynde kreditgiveren til at se bort fra den forpligtelse, der påhviler vedkommende i medfør af artikel 8 i direktiv 2008/48, og ville kunne fratage bestemmelsen dens effektive virkning.
- 37 Det følger heraf, at en analyse baseret på formålene med artikel 8 i direktiv 2008/48 gør det muligt at konkludere, at en tilsidesættelse af den i denne bestemmelse fastsatte forpligtelse for kreditgiveren til at vurdere forbrugerens kreditværdighed ikke kan afhjælpes alene ved den fuldstændige opfyldelse af kreditaftalen. Den omstændighed, at forbrugeren ikke har gjort noget klagepunkt gældende mod denne aftale i tilbagebetalingsperioden, er uden betydning.
- 38 Det skal ligeledes præciseres, at de i foregående præmis anførte konstateringer ikke berøres af præmis 279 i dom af 21. december 2023, BMW Bank m.fl. (C-38/21, C-47/21 og C-232/21, EU:C:2023:1014), hvori Domstolen fastslog, at eftersom opfyldelsen af en aftale er den naturlige måde, hvorpå de kontraktlige forpligtelser indfris, kan en forbruger, når der ikke foreligger specifikke bestemmelser herom, ikke længere påberåbe sig den fortrydelsesret, som vedkommende er indrømmet ved artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48, når først kreditaftalen er helt opfyldt af parterne, og de gensidige forpligtelser i henhold til aftalen derfor er ophørt.
- 39 Den omstændighed, at parterne i kreditaftalen efter den fuldstændige opfyldelse af kreditaftalen ikke længere kan påberåbe sig de gensidige forpligtelser, der følger af denne aftale, har således ingen betydning for, om der foreligger en fordring, der er baseret på en forpligtelse til tilbagebetaling af uretmæssigt udbetalte beløb, der er opstået som følge af anvendelsen af en national lovgivning, der i overensstemmelse med, hvad der kræves i henhold til dette direktivs artikel 23, sanktionerer en tilsidesættelse af den forpligtelse, der består i, at kreditgiveren kontrollerer forbrugerens kreditværdighed som fastsat i det nævnte direktivs artikel 8.
- 40 Hvad for det andet angår udformningen af den sanktionsordning, som finder anvendelse i tilfælde af tilsidesættelse af de nationale bestemmelser, som er vedtaget i medfør af direktivets artikel 8, skal den være fastlagt på en sådan måde, at sanktionerne er effektive, står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har afskrækkende virkning (jf. i denne retning dom af 10.6.2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 De idømte sanktioner i denne forbindelse tilpasses overtrædelsernes grovhed ved at sikre en tilstrækkelig afskrækkende virkning samtidig med, at de dog ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå det de formål, der forfølges med artikel 8 i direktiv 2008/48 (jf. i denne retning dom af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 26, og af 14.10.2021, Landespolizeidirektion Steiermark (Spilleautomater), C-231/20, EU:C:2021:845, præmis 45).

- 42 Selv om det tilkommer den forelæggende ret, der alene har kompetence til at fortolke og anvende national ret, på baggrund af alle sagens omstændigheder at efterprøve, om de omhandlede sanktioner, der er indbragt for den, opfylder de krav, der fremgår af den foregående præmis, kan Domstolen i en præjudiciel forelæggelsessag ikke desto mindre give nærmere oplysninger med henblik på at vejlede retten i dens vurdering (jf. i denne retning dom af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 27 og 28).
- 43 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at tilsidesættelsen af kreditgiverens forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, som fastsat i § 86 i lov nr. 257/2016 om forbrugerkredit, ifølge tjekkisk ret sanktioneres med kreditaftalens ugyldighed som fastsat i denne lovs § 87, stk. 1, og hvilken medfører fortabelse af kreditgiverens ret til de aftalte renter.
- 44 Den forelæggende ret samt EC Financial Services og Kommissionen er i det væsentlige af den opfattelse, at når kreditaftalen er blevet fuldstændig opfyldt, uden at forbrugeren har lidt skade, er pålæggelsen af en sådan sanktion uforholdsmæssig, eftersom den går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå målene med direktiv 2008/48.
- 45 I denne henseende bemærkes, at det tilkommer medlemsstaterne ved fastsættelsen af en hensigtsmæssig sanktionsordning, der finder anvendelse i tilfælde af kreditgiverens tilsidesættelse af sine forpligtelser i henhold til direktiv 2008/48, at tage behørigt hensyn til omfanget af den skade, som kreditgiverens adfærd har påført forbrugeren (jf. analogt dom af 16.4.2015, UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, præmis 58). Såfremt det er muligt at vælge mellem flere ligeså egnede foranstaltninger med henblik på virkeliggørelse af formålet med dette direktiv, skal den mindst bebyrdende foranstaltning i henhold til proportionalitetsprincippet vælges, idet byrderne ved den pågældende foranstaltning under alle omstændigheder ikke må være uforholdsmæssige i forhold til disse mål (jf. i denne retning dom af 24.2.2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli og Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-452/20, EU:C:2022:111, præmis 37 og 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 I det tilfælde, hvor en kreditaftale, der er indgået af en forbruger, er blevet fuldstændig opfyldt, uden at forbrugeren har lidt skade som følge af denne opfyldelse, forholder det sig ikke desto mindre således – som det fremgår af denne doms præmis 33 og 34 – at den forpligtelse, der er fastsat i artikel 8 i direktiv 2008/48, ikke alene har til formål at beskytte forbrugerne mod sådanne risici, men ligeledes at ansvarliggøre kreditgiverne og at undgå, at der ydes lån til forbrugere, der ikke er kreditværdige.
- 47 Domstolen har i lyset af dette dobbelte formål allerede fastslået, at henset til den væsentlige betydning af denne forpligtelse i forbindelse med direktiv 2008/48, kan tilsidesættelse heraf i henhold til national ret sanktioneres ved fortabelse af kreditgiverens ret til renter (jf. i denne retning dom af 10.6.2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, præmis 39 og 40).
- 48 Domstolen har i øvrigt allerede i en sag vedrørende den samme nationale lovgivning som den i hovedsagen omhandlede fastslået, at en sanktion, der i tilfælde af tilsidesættelse af forpligtelsen til at vurdere forbrugerens kreditværdighed indebærer, at kreditgiveren fortaber retten til de aftalte renter, forekommer at være tilpasset grovheden af den overtrædelse, den skal sanktionere (jf. i denne retning dom af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 30).

- 49 Det skal for det første bemærkes, at hvis anvendelsen af en sanktion, der medfører kreditaftalens ugyldighed samt kreditgiverens fortabelse af retten til de aftalte renter, betinges af, at forbrugeren har lidt skade, ville dette kunne tilskynde kreditgiverne til at undlade at opfylde den forpligtelse, der påhviler dem i henhold til artikel 8 i direktiv 2008/48. Disse kunne således have et incitament til ikke at foretage en systematisk og udtømmende vurdering af kreditværdigheden af samtlige de forbrugere, som de yder lån til, hvilket ville være i strid med formålene om ansvarliggørelse af kreditgiverne og forebyggelse af uansvarlig praksis i forbindelse med ydelsen af forbruger kreditter. En sådan fortolkning ville i øvrigt kunne gribe ind i den fastsatte sanktions reelt afskrækkende virkning.
- 50 Selv om den i hovedsagen omhandlede sanktion, for så vidt som den indebærer ophævelse af kreditaftalen, uden nogen tvivl kan have alvorlige konsekvenser for kreditgiveren, indebærer denne omstændighed for det andet ikke i sig selv, at sidstnævnte nødvendigvis udsættes for uforholdsmæssige ulemper i forhold til det dobbelte formål, der forfølges med artikel 8 i direktiv 2008/48, eller, således som EC Financial Services har gjort gældende i sit skriftlige indlæg, at risikoen for at blive udsat for disse konsekvenser selv efter tilbagebetalingen af kreditten udgør et indgreb i friheden til at oprette og drive egen virksomhed.
- 51 Det følger heraf, at med forbehold for den efterprøvelse, som det påhviler den forelæggende ret at foretage, er proportionalitetsprincippet ikke til hinder for, at en medlemsstat vælger at sanktionere tilsidesættelsen af de nationale bestemmelser, der sikrer gennemførelsen af artikel 8 i direktiv 2008/48, ved kreditaftalens ugyldighed og kreditgiverens fortabelse af retten til de aftalte renter, selv om forbrugeren ikke har lidt skade som følge af denne tilsidesættelse.
- 52 Henset til ovenstående betragtninger skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at artikel 8 og 23 i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for, at kreditgiveren, når denne har tilsidesat sin forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, i overensstemmelse med national ret sanktioneres med forbruger kreditaftalens ugyldighed og fortabelse af retten til de aftalte renter, selv om denne aftale er blevet fuldstændig opfyldt af parterne, og forbrugeren ikke har lidt skade som følge af denne tilsidesættelse.

Sagsomkostninger

- 53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 8 og 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbruger kreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser ikke er til hinder for, at kreditgiveren, når denne har tilsidesat sin forpligtelse til at vurdere forbrugerens kreditværdighed, i overensstemmelse med national ret sanktioneres med forbruger kreditaftalens ugyldighed og fortabelse af retten til de aftalte

renter, selv om denne aftale er blevet fuldstændig opfyldt af parterne, og forbrugeren ikke har lidt skade som følge af denne tilsidesættelse.

Underskrifter